

ALEKSANDER KWAŚNIEWSKI
JAKA POLSKA PO PIS

MAREK KONDRAT
WYBRAŁEM
ŻYCIE
NAD FIKCJĘ

RZĄD TUSKA
- ŁATWO NIE BĘDZIE

PROF. ANDRZEJ ROMANOWSKI
FENOMEN „POLSKIEGO
SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO”

**ANDRZEJ
GRYŻEWSKI**
SEKSUOLOG RADZI
NA ŚWIĘTA

**PC – ZAKON
KACZYŃSKIEGO**

**CHOINKI
- BIZNES DLA
CIERPLIWYCH**

WIESŁAW KOT
KINO NIEPOKOJU
WIGILIJNEGO

Spokojnych Świąt!

www.studioemka.com.pl

tel.: +48 22 616 00 67

Władza pod lupą

Zaczął pracę nowy, dość eksperymentalny rząd. Koalicja 15 Października ma wielką szansę na odwrócenie tego, co wyborcy odrzucili właśnie tego dnia. Celem strategicznym nowej koalicji musi być odbudowa wspólnoty narodowej i modernizacja państwa. Czas pokaże, ile jest tam mądrości. I kompetencji na miarę funkcji rządowych. Oczekiwania wyborców są ogromne, a silna opozycja nie zmarnuje żadnej okazji do krytyki. Szybko zobaczymy, kto sprostą tym wyzwaniom. Tym trudniejszym, że koalicje nie są najskuteczniejszym instrumentem sprawowania władzy. A tyłu partii w jednym rządzie nie było od czasów premier Suchockiej. Pamiętamy, jak skończył jej rząd. I choć to dość odległe czasy, to mechanizmy kryzysów mają charakter uniwersalny i mogą się powtarzać.

Tym bardziej niepokoi mnie ochota, z jaką politycy wybrani do parlamentu, by tam stanowić prawo i być silną władzą ustawodawczą, maszerują do rządu. Robią to na wielką skalę PiS i wiemy, jak to szkodziło w normalnym funkcjonowaniu państwa. Przekonanie nowych, że jak kogoś wyborcy wybrali, to wraz z tym spłynęła wiedza i kompetencja do kierowania ministerstwami, jest szkodliwą dziecinadą. Wyborcy surowo ocenili PiS. I nie będą się patyczkować z nowymi.

Spółeczeństwo obywatelskie, które pogoniło ekipę Kaczyńskiego, wie, że każdej władzy trzeba patrzeć na rękę. Koalicja musi o tym pamiętać, bo miesiąc miodowy,

Drodzy Czytelnicy
i „Przeładowa” Rodzino,
życzymy jak najmiłszych Świąt,
dobrego zdrowia i przyjaznego otoczenia.

Jesteśmy z Wami.
Zespół „Przeładowa”

a nawet ulgowo traktowane pierwsze 100 dni szybko się skończą. Władza to służba. I tego będziemy pilnować. Ale nie czepiać się. Bo wiemy, że zadania są ogromne.

Tym bardziej że kontakty nowej władzy z prezydentem Dudą będą dla niej koszmarem. Za uśmiechami i słowotokiem Dudy kryje się ten sam człowiek, który przez osiem lat traktował konstytucję jak instrukcję wspierania PiS. Gdzie dziś byłaby Polska, gdyby na miejscu Dudy był ktoś większego formatu? Z charakterem i genem odpowiedzialności za całą wspólnotę? Tak jak dotąd podpisywał wszystko, co przygotowała Nowogrodzka, tak teraz będzie wybrzydzał i wetował. I kierował ustawy do Trybunału Konstytucyjnego. Potworka, który nie ma nic wspólnego z nazwą. Na szczęście demolowanie państwa spotka się wreszcie z kontrą. Temu kibicujemy. I to wspieramy.

Miłego, świątecznego odpoczynania życzę.

BAKOWSKI

**CZYTAJ
I WSPIERAJ**

Drodzy Czytelnicy!

Dzięki Wam

wydajemy PRZEGLĄD
i kolejne książki.

Wokół redakcji skupili się
ludzie, których łączy
podobne myślenie.

Jesteśmy naprawdę
niezależni od polityków
i reklamodawców.
I dlatego biedni.

**Jeśli chcesz i możesz pomóc,
prosimy o darowizny na konto:**

72 1090 2851 0000 0001 2023 9821
Fundacja Oratio Recta

Każda złotówka ma znaczenie!

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Jak ułożyć Polskę po PiS**
– rozmowa z Aleksandrem Kwaśniewskim
- 13 Tuskwowi łatwo nie będzie**
Polacy czekają na zmiany i rozliczenia
- 18 Zabytki zasypane piachem**
Odkopane i zakopane w Opolu
- 22 Stadniny na dnie**
Spektakularny upadek Michałowa i Janowa Podlaskiego
- 24 Nie wystawia ani zniestawia**
– rozmowa z prof. Andrzejem Romanowskim
- 28 Choinki – biznes dla cierpliwych**
Globalizacja wkracza na plantacje

MEDIA

- 16 Koncern Sakiewiczza i imperium Karnowskich**
Miliardy na prawicowe media
- 44 Wojciech Czuchnowski**
Dziennikarzem Roku 2023
Nagrody Fundacji Grand Press

ZAGRANICA

- 32 Gość w dom**
Migracja to nie jest łatwy wybór
- 36 Rzym i 32 mln pielgrzymów**
Przed Rokiem Jubileuszowym 2025

HISTORIA

- 40 „Pierwsza kadrowa” Kaczyńskiego**
Porozumienie Centrum i jego ludzie

OBSERWACJE

- 46 Cóż tam, panie, pod choinką?**
Trendy w prezentach

KULTURA

- 50 Wybrałem życie nad fikcję**
– rozmowa z Markiem Kondratem
- 54 Kino wigilijnego niepokoju**
Jak my ze sobą wytrzymujemy?
- 57 Culturalia**
- 66 Peryferie**
Jacek Szynekarczuk

PSYCHOLOGIA

- 58 Święta prowadzące do miłości**
– rozmowa z Andrzejem Gryzewskim

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański**
Władza pod lupą
- 21 Jan Widacki**
Kazus Braun
- 31 Stanisław Filipowicz**
Garść obrazków z epoki cesarów
ku refleksji i umileniu
- 39 Roman Kurkiewicz**
Fantomowe bóle po amputacji władz
- 45 Tomasz Jastrun**
Ruchome święto
- 49 Wojciech Kuczok**
Będzie rozróżba

46

OBSERWACJE

CÓŻ TAM, PANIE, POD CHOINKĄ?

Trendy w prezentach

54

KULTURA

KINO WIGILIJNEGO NIEPOKOJU

Jak my ze sobą wytrzymujemy?

58

PSYCHOLOGIA

ŚWIĘTA PROWADZĄCE DO MIŁOŚCI

– rozmowa z Andrzejem Gryzewskim

Projekt okładki: Iza Mierzejewska

FOT. SHUTTERSTOCK, KRZYSZTOF ŻUCZKOWSKI, WOJCIECH OLSZANKA/EAST NEWS, ANDRZEJ IWANCUK/REPORTER, MATERIAŁY PRASOWE, JAN ZYCH/MIESIĘCZNIK „KRAKÓW I ŚWIAT”

f Wolność i jej skutki

13 grudnia 2023 r. ostatecznie, nieodwołalnie, bezapelacyjnie, na zawsze, po ośmiu latach błędzenia na manowcach, w pomroczości – i to wcale nie tej jasnej – w Polsce zapanowały wolność, demokracja, prawo i sprawiedliwość. Mimo to w chwili tak przełomowej wierzący w PO wstrzemięźliwie okazują entuzjazm i radość, całkowicie przecież uzasadnione w czasach tak przełomowych. Czyżby pamiętali, że wolność, która właśnie nadeszła, oznacza swobodę działania dla łowców JELENI i to bez okresu ochronnego oraz postrzygaczy BARANÓW? Dla wyciskaczy soku z BURAKÓW też. I to nie oni będą owymi postrzygaczami i wyciskaczami, raczej odwrotnie.

Grzegorz Kotyński

✉ Wbrew Kremlowi

Tekst prof. Andrzeja Werblana „Wbrew Kremlowi” to ciekawe spojrzenie stoletniego polityka, który był aktywny w kilku ekipach tamtej władzy. Opinia Helmuta Schmidta, że przyczyną naszych kłopotów gospodarczych były błędy polityki inwestycyjnej, zbyt entuzjazm i liczne nietrafione decyzje, jest słuszna. Chaotyczne i pochopne zakupy licencji mogą zrujnować każdą firmę czy państwo (patrz: zakupy uzbrojenia przez min. Błaszczaka).

W latach 70. zakład, w którym pracowałem, dostał licencję na opony radialne. Kupiono technologię tekstylno-stalowych opon do samochodów ciężarowych, gdy standardem światowym były już All Steel. Podobnie było

z innymi licencjami. Gierek zakładał eksport tych wyrobów na dużą skalę, by w ten sposób spłacać koszty inwestycji. Ale nikt nie sprzedaje najnowszych technologii, które będą skutecznie konkurować na jego rynkach! Przeszarżowane technologicznie wyroby można sprzedawać tylko na rynkach niszowych, i to często poniżej kosztów produkcji. Tak było z oponami, Fergussonem, Berlietem...

Poważny Amerykanin, z którym wtedy współpracowałem, mówił mi, że Zachód sądził, iż inwestujemy w przemysł wspomagający rolnictwo. Nasze produkty rolne miały dobrą renomę na rynkach światowych. Mechanizacja rolnictwa indywidualnego nie była jednak wtedy taka oczywista. Kolega z pokoju w akademiku na Zamenhoffa robił doktorat z prawa rolnego. W Ministerstwie Rolnictwa udostępniono mu dokument zezwalający na odsprzedaż starych traktorów przez PGR-y rolnikom indywidualnym. Zastrzeżono, że nie może tego dokumentu publikować.

Jan Dębek

f Co z tą policją

To są tylko ludzie. Ubierzesz ich w mundur, dystynkcje, wyposażysz w środki prawne i narzędzia (dyscyplinujące, kontrolujące, śledcze), a reszta zależy od współrzędnych geograficznych i czasu akcji. Gdyby taki Szymczyk był jakimś policmajstrem po drugiej stronie Odry, to wolałby inne suweniry niż nielegalnie przewożona przez granicę broń, przypominająca zestaw nagłaśniający dla nastolatków grających w gry wojenne.

Michał Błaszczak

ZDJĘCIE TYGODNIA

Krzysztof Żuczowski

Zmiana warty.
Ministerstwo
Obrony Narodowej.
Władysław
Kosiniak-Kamysz
i Mariusz Błaszczak.
Warszawa,
13 grudnia 2023 r.

Po dwóch miesiącach kluczenia i opóźnienia decyzji prezydent Duda wręczył nominacje **premierowi Tuskowi i ministrom jego rządu.**

Jarosław Kaczyński i Grzegorz Braun testują, czy w Sejmie są jakieś granice dla bezprawia, które uprawiają. Kaczyński, nazywając Donalda Tuska niemieckim agentem, i Braun, gaszący gaśnicą chanukowe świece, powinni stanąć przed prokuratorem. A później przed sądem. Tak jak każdy, kto zrobiłby to, co oni.

Narodowy Bank Polski stał się agencją zatrudnienia dla polityków PiS. Do zarządu NBP trafił poseł PiS, były wiceminister finansów **Artur Soboń**, który szybko złożył mandat i wybrał życie bankowca. Podobnie jak były wiceminister MSWiA i radny warszawski **Błażej Poboży**, który też już jest w NBP.

Zdzisław Antoni Kurski, najstarszy, 32-letni syn Jacka Kurskiego, byłego prezesa TVP, został zatrudniony w Lotosie Upstream, grupa Orlen. Trudno znaleźć związek między jego wykształceniem, turystyka na AWF, a pracą („**Rzeczpospolita**”).

Europejski Trybunał w Strasburgu uznał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2020 r., wskutek którego odmówiono dokonania aborcji, narusza prawo do życia prywatnego i rodzinnego. Kobieta, której odwołano zaplanowany zabieg przerwania ciąży, otrzymała 15 tys. euro za doświadczenia i 1 tys. euro zwrotu kosztów zabiegu w Holandii.

Orlen jest większościami właścicielem Ruchu, który na koniec roku sprawi

Czytelnikom niemiłą niespodzianką. **Ruch rezygnuje z prenumeraty w swoich kioskach i salonikach. Może nowe władze Orlenu zablokują tę niezrozumiałą i utrudniającą ludziom życie decyzję?**

Lepszego wymiaru sprawiedliwości nie będzie, dopóki nie odejdzie **prezydent Duda**. To jego decyzje psują sądownictwo. Już po wyborach 15 października **zaprzysiągł prawie 150 neosędziów i zmienił regulamin Sądu Najwyższego**. Pisaliśmy, że jest ochroniarzem PiS i możemy tylko dodać, że tak jeszcze będzie przez półtora roku.

Laureatami Nagrody Fridtjofa Nansena przyznawanej przez wysokiego komisarza Narodów Zjednoczonych ds. uchodźców po raz pierwszy **zostali Polacy – Lena i Władysław Grochowscy oraz ich fundacja**. Zostali wyróżnieni za działania na rzecz uchodźców z Ukrainy w 17 hotelach sieci Arche i w Domu Uchodźcy.

Tomasz Włosok został laureatem Nagrody im. Zbyszka Cybulskiego przyznawanej młodym aktorom wyróżniającym się wybitną indywidualnością.

Zmarła Elżbieta Sommer (87 lat), popularna i bardzo lubiana „Chmurka”, która przez 40 lat opowiadała Polakom o pogodzie i zjawiskach meteorologicznych.

PKP Intercity zrobiło numer nieznanymi w światowym kolejnictwie. Pierwszy nocny pociąg z Warszawy do Monachium odjechał bez ani jednego pasażera. Spółka nie zdążyła uruchomić systemu sprzedaży biletów.

PRZEBŁYSKI

WOT ostatniej szansy

Zaraz po przegranych wyborach zaciąg kadrowy PiS tłumnie ruszył do Wojsk Obrony Terytorialnej. Skąd to zbiorowe wzmożenie patriotyczne u pracowników spółek skarbu państwa, Lasów Państwowych i urzędów? Jak nie wiadomo, o co chodzi, to na końcu okazuje się, że chodzi o kasę. I uratowanie dobrze płatnych posad. Wstępujących do WOT nie można zwolnić. Majstrowanie przy ich zarobkach też jest wykluczone. Chytre. Tak. Ale nowa władza ma na to pomysł. Nowi WOT-owcy zaczną służbę od świąt. Na granicy. Kombinowanie ze zwolnieniami lekarskimi będzie pod czujną kontrolą.

IPN jako ukochane dziecko

W IPN nastroje są minorowe. I coraz gorsze. Nic dziwnego, bo każdy występ prezesa Karola Nawrockiego potwierdza, że merytorycznych argumentów, by IPN trwał, to on nie ma. Obrona tego imperium po to, by nominaci PiS luksusowo sobie żyli, nie trzyma się kupy. Nawrocki liczy na Solidarność. I udaje, że wierzy w słowa Tadeusza Majchrowicza, byłego zastępcy Piotra Dudy: „Nie pozwolimy na likwidację UKOCHANEGO DZIECKA NSZZ Solidarność – Instytutu Pamięi Narodowej” („Nasz Dziennik”). Podobno związek jest gotów na każdy wariant obrony. Nawet najostrożniejszy. Co by znaczyło, że Duda i Majchrowicz *et consortes* wejdą do IPN ze swoimi książkami.

Parafie podwyższonego ryzyka

Sezon jest co prawda covidowy, ale nie z tego powodu mamy czarną serię zniknięć na parafiach. W gminie Wielgie (woj. kujawsko-pomorskie) zniknął organista z miejscowej parafii. Pewno ma to związek z filmem, jaki trafił do 14-letniej dziewczynki. A ta nagranie z onanizującym się mężczyzną pokazała matce.

Z parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Tymbarku zniknął ks. Rafał S. Ale wikariusza szybko odnaleziono. W areszcie. Jako oskarżonego o „przestępstwo przeciwko wolności seksualnej”.

Do parafii w Chodzieży (woj. wielkopolskie) nie trafi już były ksiądz Krzysztof G. Musi odsiedzieć osiem lat za gwałty na 14-letnim ministrancie. I zapłacić pokrzywdzonemu 150 tys. zł.

Kwadratowa piłka

Dla tych, którzy narzekają na grę reprezentacji i słaby poziom ligi, mamy jeszcze gorszą wiadomość. Spod dna pukają działacze. A na czele kroczy mecenas Bogusław Leśnodorski, były właściciel Legii Warszawa. Gość, o którym nawet ktoś tak spokojny jak Michał Listkiewicz napisał, że ucpełił się obecnego właściciela Legii Dariusza Mioduskiego jak rzep psiego ogona. Listkiewicz nie wie, po co i dlaczego. Ale my wiemy. Leśnodorski, bywalec zylety, pozazdrościł Mioduskiemu, że to on stał się ulubieńcem zylety po tym, jak go pobiła holenderska policja.

Leśnodorski nie może też przeboleć, że Mioduski piastuje wysokie stanowisko w European Club Association.

Jemu to nie grozi. W UEFA znane są przecież obelgi, jakie rzucił po meczu Legii z Celtikiem. To wtedy Leśnodorski dopuścił do gry Bartosza Bereszyskiego mimo żółtych kartek.

PYTANIE TYGODNIA | W jakich dziedzinach jesteśmy w europejskiej czołówce?

WIKTOR NIEDZICKI,

popularyzator nauki, twórca programu „Laboratorium”

Bardzo prędnie rozwija się u nas przemysł kosmiczny. Oczywiście nadal jest dość niszowy, ale szybko się rozkręca. Mamy ok. 300 firm zajmujących się tą branżą, z czego kilkadziesiąt rzeczywiście pracuje w sektorze kosmicznym dla NASA czy SpaceX. Od lat nasze urzędnicy badają kosmos, a w przygotowaniu są kolejne polskie satelity. Następną rzeczą to materiały tworzone przez Polaków. Powstają takie, które inaczej przewodzą ciepło lub elektryczność, mogą zastępować kości itd. Mamy m.in. elastyczne metale pamiętające kształt. Nie można też zapomnieć o wkładzie Polaków w rozwój sztucznej inteligencji. Polacy tworzą także liczne aplikacje na telefony komórkowe. Rankingi mówiące o tym, kto wiezie prym w jakiejś dziedzinie, niekoniecznie odzwierciedlają rzeczywistość. Nauka, a w szczególności technologia, to nie wyścigi.

DAWID IWANIEC,

reporter, autor książki „Ogień wyszedł z lasu”

Gdy popatrzymy na największe katastrofy ostatnich lat – trzęsienia ziemi, powódzie czy pożary lasów – to wśród ratowników uczestniczących w akcjach na całym świecie niemal zawsze odnajdziemy polskich strażaków, uchodzących za doskonałych specjalistów. To m.in. efekt dobrze odrobionej lekcji po tragedii z sierpnia 1992 r., gdy pod Kuźnią Raciborską spłonęło prawie

10 tys. ha lasu. Rozpoczęto wówczas gruntowną modernizację straży pożarnej przy jednoczesnej budowie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który zdał egzamin podczas wielu klęsk żywiołowych, ale przede wszystkim zdaje go na co dzień, chociażby przy wypadkach drogowych. Jednak ten dorobek można łatwo roztrwonić poprzez upolitycznienie służby, a niestety nie brakuje głosów, że w ostatnich latach do tego dochodziło.

KAMIL SOBOLEWSKI,

główny ekonomista Pracodawców RP

Od 2024 r. rekordowa będzie płaca minimalna w relacji do średniego wynagrodzenia. Poza Grecją, gdzie minimum jest teoretyczne (20% ludzi zarabia poniżej 500 euro pomimo minimum rzędu 800 euro), nasz wskaźnik 54-55% będzie najwyższy w UE. Polscy uczniowie zaraz po Estończykach osiągnęli w Europie najlepsze wyniki z matematyki w testach PISA. W ochronie zdrowia przodujemy, jeśli chodzi o wydatki na leczenie szpitalne (koszty samych operacji). W europejskiej czołówce jesteśmy również ze względu na odsetek osób prowadzących własny biznes. Podobnie jest z napływem inwestycji zagranicznych. Mamy też dobre wyniki, jeśli chodzi o przestępczość (mało zabójstw, kradzieży, gwałtów, choć w tym ostatnim przypadku jest 60-krotna rozbieżność między danymi policji a niektórymi organizacjami pozarządowymi). Hity do antyrankingu: czas trwania procesów sądowych, tymczasowe aresztowania, inwestycje w relacji do PKB.